

Thema – sessies – 2019

Donderdagmiddag 23 mei (13.30 – 16.00 uur)

Utrecht

**Moeten we altijd de doelmatigheid aantonen per hbo-variant?
Maar wat betekent dit als je het aanbod aan varianten wilt uitbreiden?**

Memo 1 – 11 april 2019

Waar gaat het om?

- *Waarom verschilt de uitrol van een opleiding per variant (vt/dt/du) bij een formele aanvraag via de CDHO van het automatisch zelf uitrollen als er al een andere variant wordt aangeboden?*
- *Wat is de betekenis van het afwijzen van een aanvraag voor een bepaalde variant?*
- *Is de regeling voor de doelmatigheid in dat opzicht wel 'eerlijk'?
En laat de regeling zelf eigenlijk op die manier 'ondoelmatige' situaties toe?*
- *Waarom wordt, gelet op de mogelijkheid om als overheid bepaalde varianten niet toe te staan, de regeling niet als volgt aangepast: Een bekostigde hogeschool dient onder alle omstandigheden voor elke variant de opleiding apart aan te vragen...*

Inleiding

Met de groeisput van het aantal Ad-opleidingen maar ook door de wil om meer hbo-masters in de markt te zetten, stijgt de aandacht voor de regeling die behoort bij het beoordelen van de doelmatigheid van de aanvraag voor een nieuwe bekostigde opleiding. Daarbij duikt een al vaker aangekaart aspect op nl. de doelmatigheid per variant van een hbo-opleiding (voltijd, deeltijd en duaal). Dat heeft te maken met een aantal 'tegenstrijdigheden' in de regeling, zodanig dat hierbij steeds meer vraagtekens te plaatsen zijn, vooral door hogescholen die sterk gaan inzetten op Ad's.

Om te beginnen hebben we in dit eerste memo in aanloop naar de themasessie op 23 mei maar gewoon een aantal citaten uit de regeling op een rijtje gezet. Het gaat om zaken waarmee de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (CDHO) in voorkomend geval aan de slag moet.

In het volgende memo wordt een verdere toelichting verstrekt, om nog helderder te maken waarmee wordt geworsteld door aanvragende instellingen. Daarbij wordt ook een voorstel geformuleerd, om op 23 mei verder over te gaan praten.

Artikelen uit de regeling en stukken uit de toelichting erop

Eerst het stukje uit de toelichting waarom het allemaal draait. Het slaat terug op wat er in artikel 2 van de regeling staat – of beter gezegd, niet staat. De CDHO gaat namelijk niet aan de slag als iets niet expliciet wordt genoemd als vallend onder haar taak.

Dit artikel noemt de wijzigingen in het onderwijsaanbod waarop deze regeling ziet. Het gaat om mutaties die betrekking hebben op het geheel van de hoger onderwijsvoorzieningen en de spreiding ervan. Mutaties die (nagenoeg) geen invloed hebben op dit geheel, kunnen vrij doorgevoerd worden door de instelling. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om mutaties als de uitbreiding van een bestaande opleiding met een nieuwe opleidingsvorm (voltijds, deeltijd of duaal). Splitsing en overdracht in het hbo valt niet onder deze beleidsregel.

Kernzaken van deze toelichting zijn:

- De CDHO kijkt niet naar aanpassingen die naar de mening van de wetgever nagenoeg geen consequenties hebben voor het aanbod aan opleidingen.
- Daaronder valt ook het uitbreiden van het aanbod via het toevoegen van een of twee varianten aan opleidingsvariant(en) die men reeds als opleiding in de aanbieding heeft.
- Voorbeeld: Als men de voltijdse variant mag verzorgen, kan zonder verdere procedure bij wijze de volgende dag ook de deeltijdse en/of duale variant in de markt worden gezet. De CHDO, de NVAO en de overheid kijken niet naar de effecten ervan.

Vervolgens is het goed om te bezien wat de regeling zegt als een hogeschool voor minimaal twee varianten een aanvraag doet bij de CDHO als het gaat om de doelmatigheid van deze varianten.

Deze regeling omvat een ministeriële regeling (algemeen verbindend voorschrift) op basis van artikel 6.2, vierde lid, van de WHW, inhoudende nadere eisen met betrekking tot de macrodoelmatigheidsaanvraag en beleidsregels als bedoeld in de artikelen 6.2, achtste lid, en artikel 7.17, tweede lid van de WHW. (...) Artikel 6.2, derde lid van de WHW geeft de Minister de mogelijkheid om de instemming te beperken onder een bepaalde voorwaarde. Een voorbeeld hiervan is het verzorgen van een voltijdse, deeltijdse of duale opleiding.

Kernzaken hierbij zijn:

- Het is mogelijk dat een aanvraag voor meerdere varianten van een opleiding leidt tot het afwijzen van een of meer varianten, dus om alleen de uitrol toe te staan voor een beperkt aantal van de aangevraagde varianten.
- Het betekent dat voor de variant(en) die is (zijn) afgewezen, opnieuw een formele aanvraag dient te worden ingediend als men er als hogeschool later toch mee wil starten.
- Artikel 6.2 lid 3 gaat in op het behandelen van een formele aanvraag, dus op basis van een actie van de kant van de hogeschool. De overheid kan vervolgens de instemming beperken.

Een ander stuk uit de toelichting onder het kopje 'Opscholing'

Beroepen veranderen steeds sneller en een hoger opleidingsniveau is hierbij soms noodzakelijk. Indien er bij een aanvraag overwegend sprake is van een opscholingsbehoefte in het veld in verband met een veranderende of nieuwe (toekomstige) functie, dan kan dit als voldoende worden beschouwd voor het criterium arbeidsmarktbehoefte.

In eerste instantie kan de arbeidsmarktbehoefte zich immers uiten in opscholing van personen die de 'oude' functie uitoefenen. In de toekomst zullen echter waarschijnlijk nieuwe studenten moeten worden opgeleid voor de uitoefening van de nieuwe functie. Indien een positief besluit wordt genomen voor een opleiding waar in eerste instantie voornamelijk behoefte zal zijn aan opscholing van zittende personeel (en niet zozeer aan nieuwe instroom), zal dit besluit in de regel beperkt worden tot deeltijd.

Als de arbeidsmarktbehoefte zich in de toekomst uitbreidt naar nieuwe instroom, kan de instelling te zijner tijd een aanvraag doen voor de voltijdvariant.

Kernzaken die hierbij onder de loep te nemen zijn:

- Een hogeschool kan een aanvraag doen voor een deeltijdse opleiding en ook voor een voltijdse variant. Als daarbij nadrukkelijk en overduidelijk een onderbouwing plaatsvindt op basis van 'opscholing van werkenden' kan de overheid i.c. de CDHO besluiten resp. adviseren om alleen de deeltijdse variant toe te staan.
- De overheid zal naast de voltijdse variant ook zeer waarschijnlijk de duale variant om dezelfde reden kunnen uitsluiten. De duale variant is nl. ingevoerd als een andere vorm van voltijd.
- Om later nog een voltijdse of duale variant te mogen gaan aanbieden, dient een nieuwe aanvraag te worden ingediend en zal moeten worden aangetoond dat er ruimte is voor instromers op de arbeidsmarkt op jongere leeftijd. Kennelijk denkt men daarbij aan het op termijn ontstaan van vacatures op het Ad-niveau ten gevolge van het achterlaten van banen door degenen die zijn opgeschoold. Echter, de mogelijkheid dat die vacatures intussen kunnen worden ingevuld door mbo'ers die een Ad in voltijd of duaal gaan volgen, wordt hierbij niet meegenomen.

Tenslotte nog een algemeen stukje uit de toelichting,

Van het verwant aanbod geeft de aanvrager aan hoeveel opleidingen er zijn, vanuit welke instellingen en op welke locaties (gemeenten), en hoeveel studenten deze opleidingen volgen. Ook geeft de aanvrager aan hoeveel studenten de aanvrager met de nieuwe opleiding of nevenvestiging verwacht op te leiden. Dit moet realistisch en navolgbaar worden onderbouwd.

Verder is voor de beoordeling van het criterium van belang om welke onderwijsvariant (voltijd, deeltijd of duaal) het gaat en of het gaat om een opleiding waar een numerus fixus voor zal gelden, en of er een numerus fixus van kracht is bij vergelijkbare, bestaande opleidingen. Dit totale aanbod zet de instelling af tegen de onder criterium a beschreven arbeidsmarktbehoefte aan de opleiding.

Aan de hand daarvan laat de aanvrager zien of er nog voldoende ruimte is voor het starten van de nieuwe opleiding of nevenvestiging.

Kernzaken hierbij zijn:

- Er dient een onderbouwing per variant te zijn.
- Men moet dus weten wat er reeds per variant door anderen wordt aangeboden.

Conclusies die u mag trekken

Als u bent betrokken bij het bewijzen van de doelmatigheid of op een andere manier ermee te maken heeft ('last van heeft', zeggen sommigen cynisch), dan herkent u ongetwijfeld de bovenstaande aspecten van de regeling.

Het is vervolgens handig om de genoemde kernzaken eens voor uzelf op een rijtje te zetten en van alle kanten te bekijken, om dan te merken wat er voor 'tegenstrijdigheden' in voorkomen. Dat is niet altijd in inhoudelijke zin het geval maar wel als het gaat om de beoogde doelstellingen van de regeling.

Het aan de ene kant vragen om een volledige onderbouwing per variant bij een aanvraag, en het aan de andere kant als het ware achteloos toestaan van een uitbreiding van het (landelijk) aanbod ermee, is behoorlijk strijdig met het hebben van een gelijk speelveld. Het kan leiden tot strategisch gedrag van instellingen, een soort 'landjepik' en het 'slaan van piketpalen' om zich te beschermen tegen andere aanbieders.

Als u denkt dat er aan de regeling dient te worden gesleuteld (ook gezien vanuit de private aanbieders die binnenkort hun gegevens over studenten en afgestudeerden dienen te publiceren), dan moet u gaan meedenken over wat daarvoor in gang kan worden gezet. Zie hieronder hoe...

Volgende keer

In het volgende memo worden de genoemde kernzaken verder uitgewerkt en van discussiepunten voorzien.

Uiteraard zullen ook de vragen die binnenkomen (en die al regelmatig zijn gearriveerd in de afgelopen jaren) worden meegenomen in de memo's.

Praktische zaken

Als u interesse in dit thema heeft, kunt u dit melden via info@leido.nl. Vermeld in ieder geval:

- Naam, functie, organisatie/instelling
- Participatie: Meedoen aan de sessie in Utrecht op 23 mei van 13.30 tot 16.00 uur en/of stukken ontvangen rond het thema en/of mogelijk leveren van een bijdrage (schriftelijk en/of tijdens de sessie)
- Aspecten van het thema die op zich voor u van belang zijn en die u graag behandeld wilt zien.